

Handläggare
Carolina Bjurling
Telefon: 0850810052

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2019-11-28

Möjligheternas Stockholm - Revidering av Stockholms stads Vision 2040.

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/483

Förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande

Sammanfattning

Stockholms stad har en vision om hur staden bör vara år 2040. På uppdrag av kommunfullmäktige har stadsledningskontoret reviderat visionen, då både staden och dess omvärld förändras. Revideringen har tagit sin utgångspunkt i trender och globala strukturer som har betydelse för Stockholmsregionen och dess särskilda förutsättningar och utmaningar.

Nämnden har fått en remissutgåva av *Möjligheternas Stockholm – Vision 2040*. Tanken är att kommunfullmäktige ska fatta beslutet i januari 2020 och att visionen därefter ska vara vägledande för stadens arbete med budget och verksamhetsplaner. Förvaltningen har yttrat sig över förslaget till reviderad vision och föreslår att nämnden beslutar att remissen besvaras med detta tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Staden har haft en vision som stadsövergripande och överordnat styrdokument sedan år 2007, då kommunfullmäktige beslutade om *Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass*. Kommunfullmäktige beslutade i samband med budget 2013 om att visionen skulle utvärderas och uppdateras, inte minst utifrån förutsättningen att staden växt snabbare än tidigare förväntat. År 2015 beslutade kommunfullmäktige om *Vision 2040 – Ett Stockholm för alla*. I samband med beslutet om budget 2019 fick kommunstyrelsen uppdraget att leda och samordna arbetet med att revidera visionen.

Förslaget till reviderad vision är på remiss under augusti – november 2019. Remissutgåvan har skickats till stadens samtliga förvaltningar och Stockholms stadshus AB, övriga kommuner i Stockholms län, Mälardalsrådet, arbetsförmedlingen,

barnombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen, Företagarna, Företagsgrupperna Stockholm, Stockholms Handelskammare, KI, KTH, SU, Myndigheten för yrkeshögskolan, Storsthlm, Region Stockholm, Saco, TCO Stockholm, Tillväxtverket, Trafikverket m.fl. Målet är att kommunfullmäktige ska fatta beslut i januari 2020.

Ärendet

Det nya visionsförslaget har sin grund i tidigare visioner och i de långsiktiga mål som framgår av stadens budget för 2019. Förslaget är, i likhet med budgeten, indelad i tre huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Revideringen har tagit sin utgångspunkt i trender och globala strukturer som har betydelse för Stockholmsregionen och dess särskilda förutsättningar och utmaningar. En särskilt viktig förutsättning är den demografiska utvecklingen med fler barn och äldre i befolkningen. Därutöver finns flera stora globala samhällsutmaningar som påverkar utvecklingen, såsom; miljö- och klimatförändringar, allt hårdare global konkurrens, ökad social polarisering och den digitala revolutionen där hastigheten i förändringstakten ökar.

Vision 2040 är en vision om hur staden ska ta tillvara på möjligheterna och skapa en social, ekonomisk och ekologiskt hållbar utveckling i Stockholm. Visionen ska möta samhällsutmaningarna och skapa innovation, tillväxt och attraktionskraft. I genomförandet av visionen ska staden även bidra till att målen i Agenda 2030 uppfylls i de delar där staden har rådighet samt förhålla sig till de regionala utmaningarna och målen i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050. I ärendet föreslås att en särskild hållbarhetsrapport ska tas fram för att visa på styrkor och svagheter i stadens hållbarhetsarbete. Vidare föreslås att kommunstyrelsen ska få uppdraget att utarbeta en kommunikationsplan och genomföra kommunikationsinsatser för *Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm*.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kvalitetsavdelningen. Synpunkter har inhämtats från övriga avdelningar samt nämndens råd för

funktionshinderfrågor och pensionärsrådet. Rådens synpunkter redovisas tillsammans med förvaltningens nedan.

Synpunkter och förslag

Förslaget till reviderad vision är utskickat med önskan om att remissinstanserna ska kvalitetssäkra visionens inriktning och innehåll:

Är det något viktigt perspektiv som saknas? Är det något område som fått för mycket utrymme? Fångas de viktigaste omvärldsförutsättningarna?

Förvaltningens synpunkter

Stadsledningskontoret skriver i sitt tjänsteutlåtande att en vision till sin natur är långsiktig, men att förutsättningarna för Stockholm och för kommunal verksamhet i vissa avseenden förändras snabbt och på ett sådant sätt att visionen behöver revideras och förhålla sig till nya förutsättningar. Förvaltningen anser att den uppdaterade kunskapsöversikt och trendanalys, som visionen grundar sig på och stadsledningskontoret har med i sitt tjänsteutlåtande, är av stort värde i sig.

Perspektiv som saknas/viktiga omvärldsförutsättningar

Förvaltningen anser att livskvalitet och hälsa är perspektiv som ges alltför litet utrymme. Under rubriken *Skillnader i livsvillkor påverkar stadens attraktionskraft*, finns en mening om hälsa: ”Ytterst påverkar skillnaderna i livsvillkor stockholmarnas hälsa.” (s. 13 i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande). Ett resonemang som med fördel hade kunnat vidareutvecklas.

Under rubriken *Goda möjligheter till idrott och fritid* (s. 16 i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande) beskrivs mycket kortfattat de organiserade fritidsverksamheternas välgörande inverkan på ungdomars hälsa och studieresultat. I avsnittet nämns att närheten till idrottsanläggningar är god, men att tillgången till anläggningar är låg, exemplifierat med antal 11-mannaplaner. Tillgången är särskilt låg för dem som växer upp i innerstaden. I detta avsnitt beskrivs behov av särskilda satsningar för att öka tillgängligheten till kultur- och idrottsaktiviteter för barn och ungdomar med fokus på socioekonomiskt svaga områden. För att öka stadens attraktionskraft, livskvaliteten och folkhälsan samt minska behovet

av transporter, behöver tillgängligheten till idrottsanläggningar öka i hela staden, inklusive den tätbebyggda innerstaden.

Den digitala revolutionen och att hastigheten i förändringstakten ökar nämns i analysen. Det saknas dock analyser av vilka förändringar i levnadsvanor och livsmönster detta gett och fortsätter ge upphov till, både i privat- och arbetslivet. Den digitala revolutionen ger massor av nya möjligheter men även nya utmaningar, såsom ökade krav på att ständigt vara uppkopplad och tillgänglig, som i sin tur allt oftare kopplas till ökningen av psykisk ohälsa och stress.

De faktum att allt fler lever längre finns med i beskrivningen av de demografiska förändringar som utmanar välfärden. Beskrivningen av den framtida försörjningskvoten tar emellertid inte höjd för att befolkningen i framtiden förväntas arbeta längre upp i åldrarna än 64 år. Arbetsgivarperspektivet och ett hållbart arbetsliv bör inrymmas både som utmaning och möjlighet. Kompetensförsörjning är redan idag en stor utmaning för stadens kärnverksamheter. Att kunna behålla fler medarbetare, även efter 65 år, bör därför ses som en av flera möjligheter. Visionstexten, avsnittet *Stadens viktigaste tillgång – medarbetarna*, sida 33-34, skulle behöva vidareutvecklas med fokus på attraktiv arbetsgivare och ett hållbart arbetsliv. Det bör belysa varför medarbetarna lockas till Stockholm stad, orkar och vill att stanna kvar - även efter 65 års ålder.

Synpunkter på visionens innehåll

När visionen läses för sig själv är det i beskrivningarna av det önskade framtida tillståndet svårt att utläsa hur detta förhåller sig till dagens och morgondagens förändrade förutsättningar och utmaningar. Visionen tjänar på många sätt snarare som en sammanfattning av alla de underliggande styrdokument fullmäktige fattat, eller i närtid avser fatta, beslut om.

Förvaltningen anser att de tre inriktningarna *Mångsidig storstad för alla, Hållbar, dynamisk och växande* samt *En smart och innovativ storstad* skulle behöva tydliggöras. Det är lätt att de flyter ihop och det är svårt att följa den röda tråden. Först på sida 38 står det att ”Ambitionen med Stockholms stads vision *Möjligheternas Stockholm* är att visa att Stockholm är en attraktiv stad med ett dynamiskt näringsliv som skapar en hög och hållbar tillväxt och ger förutsättningar för en fortsatt god välfärd och ett bra liv i stadens

alla delar”. Med tanke på hur stort utrymme näringslivsperspektivet ges skulle detta avsnitt med fördel kunna lyftas till inledningen.

Nedan kommenteras visionens tre huvuddelar var för sig.

Mångsidig storstad för alla

I avsnittet *En likvärdig och hållbar skola för alla* kan det förtydligas att det är skolans uppdrag och ansvar att varje elev når målen. Elever som fullgör sin skolplikt men inte når målen har deltagit i en undervisning och utbildning som varit bristfällig, som inte i tillräcklig utsträckning har anpassats för att tillgodose elevens behov. Det är då skolan som har misslyckats, inte eleven.

I avsnittet *Enkelt att utbilda sig och växla yrke genom hela livet*, avslutas andra stycket något lösryckt med: ”Det är också lätt att nå balans mellan arbete, familjeliv och fritid i Stockholm.” Just detta är något som skulle förtjäna en egen analys och ges betydligt större utrymme i visionen, eftersom det är en förutsättning för att locka och behålla människor i arbetsför-/barnafödande ålder. Kanske hör det bättre hemma i visionens nästföljande del *Hållbar, dynamisk och växande* tillsammans med beskrivningen av förbättrade kommunikationer, stadsutveckling, kultur och fritid.

Hållbar, dynamisk och växande

Kartan över ett växande Stockholm är spretig och hör bättre hemma i översiktsplanen än i en vision. Kapitlet saknar en tydlig stadsbyggnadsvision som berättar om hur Stockholm ska växa och vilka målkonflikter som finns. Barnperspektivet behöver lyftas tydligare och mer konkret men också en tydligare bild av hur innerstad, närförort och ytterstad ska utvecklas på ett sätt som skapar möjligheter i alla delar av staden.

I detta avsnitt står det bland annat att det *i den blandade staden samsas bostäder, arbetsplatser, tillgängliga naturområden, lekplatser, idrott och kultur samt en välfungerande service*. Här skulle med fördel en definition av vad en ”bra” park är, och vad en sådan bör erbjuda för värden kunna läggas till.

Det står även att man *genom att bygga högt och tätt där det passar i stadsmiljön minskar stadens klimatavtryck och stadens mark nyttjas bättre till parker och andra gröna rekreationsytor*. Här saknas en beskrivning av den stora utmaningen i att skapa en god utemiljö i områden som byggs högt och tätt, som ofta blir skuggiga och blåsig.

Det står också att *stadens grönområden är tillgängliga*. Här bör det framgå att tillgängliggörandet av grönområden måste ske med en avvägning av vilka natur- och kulturvärden som finns. I detta avsnitt anser förvaltningen också att perspektivet om anpassning till ett förändrat klimat får för lite utrymme.

En smart och innovativ storstad

I avsnittet *Stockholm är Sveriges ekonomiska motor* saknas närmare beskrivning av hur de kommunalekonomiska utmaningar som inte minst demografin och utjämnningen mellan stad och land skapar har tagits om hand.

I avsnittet *Stadens viktigaste tillgång – medarbetarna* står det bl.a. att ”medarbetarna, har ett stort engagemang och inflytande i arbetet, vilket inspirerar till innovationer och ständiga förbättringar i verksamheterna. /.../ Stadens chefer ser allas möjligheter och är vana att leda i förändring. Aktiva, kompetenta och innovativa ledare säkerställer att verksamheterna håller en hög kvalitet. Innovationer skapar förutsättningar för ständigt nya och bättre lösningar inom stadens egna verksamheter och bidrar därmed till en bättre samhällsservice och tillgänglighet, hållbar samhällsutveckling och högre livskvalitet.” (sida 33-34)

Här saknas perspektivet tillitsbaserad ledning och styrning, som är en viktig förutsättning för ökad innovationsförmåga. Tillitsbaserad ledning och styrning kan i sin tur sägas bygga på tre hörnstenar: styrning, organisation samt kultur och ledarskap. Hur man bygger en organisation och styrmodell har stor betydelse för om man ska kunna få utväxling av insatser för ökad innovation. Förvaltningen anser att samtliga tre hörnstenar bör belysas, istället för att ensidigt fokusera på ledarskap och medarbetarskap.

Synpunkter från nämndens råd för funktionshinderfrågor

”Rådet har tagit del av ärendet och tycker att visionen är genomtänkt med ett hoppfullt anslag och fina beskrivningar och exempel.”

Synpunkter från nämndens pensionärsråd

”År 2040 är det år då Stockholm ska ha 0 i utsläpp av växthusgaser. År 2030 ska utsläppen ha minskat med 30 procent. Detta innebär gigantiska omställningar på alla områden för Stockholm: Tekniska satsningar, infrastruktur, transporter, byggt teknik, värmeförsörjning, företagande, återvinning och information till allmänheten och företag med mera.

Generellt anser vi att det saknas beskrivningar/redogörelser på de äldres situation ur många aspekter. Enligt Äldreomsorgens årsrapport 2018 s. 5 utgör personer 65 år eller äldre ca 15 procent av

stadens totala befolkning. Trots att *Möjligheternas Stockholm - Vision 2040* bara är avsett att vara en vision är det kanske en fördel om den åtminstone i vissa delar innehåller konkreta förslag.

Under rubriken *Mångsidig storstad för alla* s. 8 står att: Alla har likvärdiga förutsättningar och möjligheter att forma sina egna liv. För att uppnå detta behöver många äldre med små pensioner och höga boendekostnader väsentliga ekonomiska tillskott för att kunna leva som andra.

Under rubriken s. 10 *En livaktig demokrati i hela staden* står bl.a. Föreningslivet och civilsamhället har en central roll för den levande demokratin genom att kanalisera medborgarnas samhällsengagemang och vara en röst för olika idéer och uppfattningar som rör samhällsbyggandet. För att detta ska kunna uppnås krävs föreningsstöd till lokaler och mötesplatser med rimliga hyror för såväl äldre som ungdomar.

Under rubriken *Stockholm byggs attraktivt och tätt* s. 24, i själva underrubriken kan det finnas en motsättning: Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna har stor betydelse när staden växer. Stadens historia och viktiga kulturmiljöer bevaras, levandegörs och utvecklas. Allt byggande håller hög arkitektonisk kvalitet och stadens kulturhistoriska värden tas tillvara.

Då kanske inte staden borde ha drivit Nya Slussen vidare och inte heller ha drivit Nobelhuset så länge. I fortsättningen bör Stockholms stad vara rädd om den väl sammanhållna stenstaden, de gröna lungorna/parkerna, ge tillfällen till rekreation och ljus- och solinsläpp i såväl nybyggnation som i äldre bebyggelse. Det är bra med tätare kollektiv- och båttrafik i förhållande till den växande staden. Trevligt om ett innerstadsbad med god vattenkvalitet blir av.

Om Vision 2040 skall genomföras behöver staden tillföras oerhörda ekonomiska och personella resurser. Vi ifrågasätter därför de stora resurser som lagts på denna vision.” (För Östermalms pensionärsråd 2019-10-01, Ulla Lindqvist & Göran Rehnby.)

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Östermalms stadsdelsförvaltning
Kvalitetsavdelningen

Karlavägen 104
Box 24 156
10451 Stockholm
Växel 08-50810000
Fax
ostermalm@stockholm.se
stockholm.se

Christina Klang
Stadsdelsdirektör

Carolina Bjurling
Ansvarig

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2019-07-03
2. Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Christina Klang, Stadsdelsdirektör	2019-11-15
Carolina Bjurling, Ansvarig	2019-11-14